

Vergaderjaar 2019–2020

29 477

Geneesmiddelenbeleid

33 009

Innovatiebeleid

Nr. 649

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR MEDISCHE ZORG

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 februari 2020

Aanleiding

In eerdere brieven aan uw Kamer¹ · ² heb ik u laten weten in het kader van het nationaal actieprogramma «Nieuwe kansen voor Topsector Life Sciences & Health» te werken aan een nationaal platform ter stimulering van therapieontwikkeling genaamd FAST (Future Affordable Sustainable Therapies). ZonMw heeft een contourenschets gemaakt van FAST, die u vindt in de bijlage³.

In deze brief informeer ik u, mede namens de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat nader over FAST en over de opdracht die ik ZonMw heb gegeven om voor FAST een kwartiermaker te benoemen en te huisvesten. Ook de Minister van OCW erkent het belang van onderzoek en ontwikkelingen die bijdragen aan betaalbare therapieën.

Uitgangspunten voor FAST

De ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen en medische interventies is sterk in beweging door de opkomst van nieuwe behandelvormen (zoals bijvoorbeeld celtherapie en gentherapie), personalised medicine en regeneratieve geneeskunde. Cross-overs tussen de geneesmiddelontwikkeling en medische technologie leiden tot nieuwe toepassingen. Big data en artificiële intelligentie zullen zorgen voor versnelling en nieuwe manieren van wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling van producten. Nederland heeft op het terrein van geneesmiddelontwikkeling, medische technologie, alsook Big Data en Artificiële Intelligentie wetenschappelijk veel te bieden en dit draagt ook bij aan het ondernemersklimaat. En deze innovatieve therapieën kunnen leiden tot een uitbreiding van het behandelarsenaal van artsen voor patiënten.

¹ Kamerstukken 29 477 en 33 009, nr. 540

² Kamerstukken 29 477 en 33 009, nr. 628

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Nederland biedt in meerdere opzichten een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven. De vestiging van het Europees Geneesmiddelen Agentschap (EMA) in ons land vormt een stimulans. Tegelijkertijd is Nederland proactief op meer conceptuele discussies in de wetenschap (bijvoorbeeld via Open Science), duurzame betaalbaarheid van de gezondheidszorg middels uitkomst gerichte zorg (outcome-based healthcare) en de betaalbaarheid van nieuwe geneesmiddelen. Deze karakteristieken en ontwikkelingen bieden unieke kansen voor Nederland om een vooraanstaande positie in te nemen op het terrein van Future Affordable and Sustainable Therapies (FAST). Binnen het nationaal actieprogramma «Nieuwe kansen voor topsector Life Sciences & Health» biedt FAST een interessante mogelijkheid om bovengenoemde kansen structureel en duurzaam te verankeren.

Doelstelling FAST

FAST zal het Life Science & Health ecosysteem op het terrein van innovatieve therapieontwikkeling versterken door samenhang aan te brengen in de inzet van stimulerende instrumenten die we nu al in Nederland hebben. Hierbij dienen innovatie en betaalbaarheid hand in hand te gaan. Samen met de relevante stakeholders kan innovatieve therapieontwikkeling in Nederland verder gestimuleerd worden met de uitgangspunten van betaalbaarheid, beschikbaarheid en duurzaamheid. Op deze wijze worden economische kansen voor Nederland en de wetenschappelijke kansen voor kennisinstellingen optimaal benut en dienen we het belang van een betaalbare gezondheidszorg. FAST beoogt daarmee een nationaal platform te worden om – met de relevante stakeholders – innovatieve therapieontwikkeling te bevorderen. Het FAST-platform dient een structureel karakter te krijgen om zo continuïteit en samenhang van overheidsstimuleringen voor het LSH-ecosysteem te garanderen. Verder is het van belang om na te denken over het stimuleren van therapieontwikkeling die wetenschappelijk gezien wel mogelijk is, maar door bedrijven niet of te weinig opgepakt wordt. Ik denk hier bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van nieuwe antibiotica. Maar ook aan de kansen die drug rediscovery – het toepassen van een bestaand geneesmiddel bij een nieuwe indicatie – te bieden heeft voor de patiënt. Door een platform als FAST kan er meer samenhang gecreëerd worden om dit, ook in internationaal verband, op te pakken. Bijvoorbeeld door met oplossen te komen hoe bedrijven te verleiden zijn om duurzaam therapieën te ontwikkelen die nu niet opgepakt worden terwijl wetenschappelijk gezien er wel mogelijkheden liggen en er een maatschappelijke behoefte is. Of hoe de publieke rol vergroot kan worden om zo die therapieën beschikbaar voor de patiënt te krijgen. Nederland kan daarbij een voortrekkersrol vervullen waarbij innovatie en betaalbaarheid en duurzaamheid worden samengebracht.

Doelstellingen FAST:

1. Het Nederlandse LSH ecosysteem versterken op innovatieve therapieontwikkeling;
2. Meer samenhang aanbrengen in publieke investeringen op het gebied van innovatie therapieontwikkeling;
3. Alleen die initiatieven in het LSH-ecosysteem steunen die voldoen aan de doelstellingen ten aanzien van economische kansen en kansen voor de kennisinstellingen én bijdragen aan betaalbaarheid en duurzaamheid van de (Nederlandse) zorg.

FAST platform

Het FAST-platform brengt verschillende ontwikkelingen (in de tijd) bij elkaar.

FAST draagt bij aan synergie tussen de verschillende beleidsdoelen van het kabinet op het gebied van innovatieve therapieontwikkeling: vanuit de wetenschap wordt binnen de 25 routes voor wetenschappelijke doorbraken en maatschappelijke vraagstukken, zoals genoemd in de nationale wetenschapsagenda⁴, kennis ontwikkeld en benut; we investeren in het missie gedreven innovatie beleid voor een duurzame en concurrerende economie en we staan voor het belang van een toegankelijke en duurzaam betaalbare gezondheidszorg van hoge kwaliteit.

Het startpunt van innovatie is het fundamenteel onderzoek dat veelal publiek wordt gefinancierd. Daarna wordt kennis verder gebracht in de vorm van toepasbare producten. Het verder ontwikkelen van geneesmiddelen en medische technologie en die naar de markt brengen wordt – ondermeer vanwege de hoge kosten van deze trajecten – gedaan door de private sector. Niet altijd levert dit de meest optimale resultaten op het gebied van maatschappelijke behoefte, betaalbaarheid en beschikbaarheid.

Internationaal is ook een actieve maatschappelijk discussie gaande over betaalbaarheid van nieuwe geneesmiddelen en medische technologie. Immers, innovatie die vanwege te hoge kosten de patiënt niet bereikt levert geen enkele bijdrage. Vraag is dan hoe en in welke situaties sturing vanuit de overheid gewenst is om de balans tussen de kansen voor het bedrijfsleven en een duurzame betaalbare zorg beter te geleiden. Nederland heeft internationaal de positie om een voortrekkersrol in te vervullen.

De ontwikkeling van nieuwe therapieën van de toekomst is een internationale aangelegenheid. Het is niet een overheidstaak om geneesmiddelen te ontwikkelen en naar de markt te brengen. Echter, Nederland beschikt wel over een aantal sterke punten op het gebied van therapieontwikkeling, waardoor ons land in deze discussie een goede vooraanstaande positie in kan nemen. Onze kennisinstellingen zijn van hoog niveau en zijn gewilde samenwerkingspartners in internationale consortia. Het opleidingsniveau van onze bevolking is hoog. Onder meer de OECD geeft al vele jaren aan dat onze gezondheidszorg goed georganiseerd is en van homogene kwaliteit. Door deze factoren heeft Nederland op onderdelen een geschikt klimaat voor klinische onderzoek in de wereld. In de afgelopen jaren is, mede op basis van de kennis die door kennisinstellingen gegenereerd is, een sterke biotechsector gegroeid.

De platform functie van FAST zal zich met name richten op het structureel samenbrengen van relevante expertise op het gebied van innovatieve therapieontwikkeling. ZonMw stelt daarbij drie programmalijnen voor in haar contouren schets: (1) Versterken van infrastructuur en onderwijs op het gebied van innovatieve therapieontwikkeling; (2) R&D activiteiten op strategische speerpunten, en; (3) een strategische verkenning van huidige ontwikkelingen en toekomstige kansen.

Het vertrekpunt voor FAST is om bestaande programma's meer in regie in te zetten en de relevante expertise die in het platform bijeen wordt gebracht te ontsluiten.

Opdracht kwartiermakerschap

Ik zie samen met de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, FAST als het platform om innovatieve therapieontwikkeling binnen Nederland verder te stimuleren waarbij innovatie en duurzaamheid,

⁴ <https://www.nwo.nl/beleid/wetenschapsagenda>

beschikbaarheid en betaalbaarheid hand in hand dienen te gaan. We willen vanuit FAST die initiatieven steunen die daarbij passen. Denk daarbij ook aan toekomstige therapieën zoals gentherapie, celtherapie en regeneratieve geneeskunde waar in de komende jaren met big data en artificiële intelligentie nieuwe manieren van wetenschappelijk onderzoek mede zullen leiden tot ontwikkeling van innovatieve therapieën. Ik heb ZonMw verzocht om het plan verder uit te werken. Ik voorzie een eerste fase («kwartiermaken») waarin het plan voor het te vormen platform verder wordt uitgewerkt en een tweede fase waarin – op basis van het plan – de platform functie van FAST operationeel wordt gemaakt.

Ik heb, samen met de staatsecretaris van EZK, mevrouw Ross-van Dorp benoemd als ambassadeur voor het opstellen en het uitvoeren van een actieprogramma dat gericht is op versterking van het LSH-ecosysteem in Nederland. Achtergrond is de komst van het EMA naar Nederland en de kansen die dit kan bieden voor de versterking van het LSH-ecosysteem. Zij is tevens ambassadeur van FAST en heeft daarmee een aanjagende functie voor FAST.

Ik heb de kwartiermaker verzocht om in samenwerking met de ambassadeur en op basis van het plan voor FAST dat ontwikkeld wordt, tevens een voorstel uit te werken, hoe FAST ingebed kan worden in het Nederlandse LSH-ecosysteem. Hoe er meer samenhang aangebracht kan worden met andere lopende agenda's, programma's en uitvoeringen. Een goede samenwerking in de kwartiermakersfase met de Topsector LSH is daarbij van groot belang. De Topsector LSH heeft als doel het stimuleren van publiek-private samenwerking binnen de LSH-sector, gericht op het benutten van de economische kansen van de maatschappelijke uitdagingen op het thema Gezondheid & Zorg.

Ik heb de kwartiermaker gevraagd om in het derde kwartaal van 2020 het rapport over hoe FAST gerealiseerd kan worden op te leveren.

Gidsland

Afsluitend wil ik opmerken dat ik vertrouwen heb dat FAST in de toekomst zal bijdragen aan een bloeiend LSH-ecosysteem in Nederland. Een LSH-ecosysteem waarin innovatieve therapieën worden ontwikkeld, waarmee economische groei wordt gerealiseerd en een stimulerend onderzoeksklimaat aan de kennisinstellingen. Waarbij FAST eraan bij hoopt te dragen dat de meest innovatieve biomedische technieken worden ingezet en dat de innovatieve therapieën die op basis daarvan worden ontwikkeld ook beschikbaar komen tegen maatschappelijk aanvaardbare prijzen voor de patiënt waarbij de A van «Affordable» en de S van «Sustainable» recht wordt gedaan.

Ik vind dit ook van belang omdat Nederland de taak heeft om in dit bij uitstek internationale speelveld bij te dragen aan innovatieve therapieontwikkeling. In het bijzonder kan Nederland een gidsland zijn hoe wetenschappelijke excellentie en betaalbaarheid voor de patiënt hand in hand kan gaan met duurzame economische bedrijvigheid.

De Minister voor Medische Zorg,
B.J. Bruins